

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Principy nového občanského zákoníku

Právní principy jsou pravidla, která tvoří základ určitého právního odvětví nebo právního předpisu. Právní principy jsou důležité především při aplikaci právního předpisu v praxi, neboť v souladu s právními principy musí být předpis vykládán, a proto jsou základním kamenem aplikace práva. Právní úpravu základních principů najdeme v ustanoveních § 1 - 14 nového občanského zákoníku (dále jen „NOZ“).

Obecně je smyslem NOZ kodifikovat soukromé právo v České republice. Účelem je, až na výjimky, upravit veškeré soukromoprávní vztahy v jednom právním předpise.[1]

Jedním ze základních principů NOZ je zásada legální licence (§ 1 odst. 2 NOZ), podle níž přirozená svoboda jednotlivce má přednost před státem. NOZ stanoví, že pokud to zákon výslovně nezakazuje, mohou si osoby sjednat práva a povinnosti odchylně od zákona. NOZ by tak měl fungovat spíše jako podpůrný prostředek pro situace, kdy dohoda není ze zákona možná, nebo pokud k dohodě mezi stranami nedojde.[2] Nelze však sjednat práva nebo povinnosti, které:

- jsou v rozporu s dobrými mravy,
- jsou v rozporu s veřejným pořádkem,
- jsou v rozporu s právem na ochranu osobnosti, nebo
- porušují právo, které se vztahuje k postavení osob.

NOZ tak klade důraz především na individuální odpovědnost jednotlivce a autonomii smluvní vůle. S autonomií vůle úzce souvisí zásada *pacta sunt servanda*, která znamená, že sliby a smlouvy se mají dodržovat.

S tím také souvisí obecný odklon od absolutní neplatnosti a prekluze práva. Nově se musí subjekt práva bránit aktivně a nespoléhat na to, že soud bude za něj vyhledávat důvody neplatnosti a neposkytovat ochranu funkčním ujednáním. Lze tedy doporučit vyšší obezřetnost jak při sjednávání závazků, tak při obraně proti vymáhání práv.

Mezi další zásady pak patří předpoklad, že každý, kdo jednal určitým způsobem, takto jednal poctivě a v dobré víře (§ 7 NOZ). NOZ také zakazuje těžit ze svého protiprávního nebo nepoctivého činu, stejně jako z protiprávního stavu (§ 6 odst. 1 NOZ).

Podstatné změny se dočká též svépomoc (§ 14 NOZ). NOZ umožňuje každému bránit svá práva svépomocí, je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě. To by mělo pomoci zejména při výkladu výhrady vlastnictví či zadržovacího práva.

Zcela nově je upraven též princip předvídatelnosti soudních rozhodnutí (§ 13 NOZ). Soud podle tohoto principu musí s rozhodnutími v obdobných věcech nakládat jako s (nezávaznými) precedenty a chce-li se odchýlit od dřívějšího rozhodnutí v obdobné věci, musí tuto odchylku přesvědčivě zdůvodnit.

Shrnutí hlavních principů NOZ:

- **Snaží se kodifikovat prakticky celé soukromé právo v jednom jediném zákoně. Řada**

zákonů tak bude nahrazena NOZ.

- **Klade hlavní důraz na svobodu jednotlivce a autonomii vůle.**
- **Klade velký důraz na princip ochrany dobré víry, stejně jako na zásady poctivého jednání každého jednotlivce a v odůvodněných případech možnost svépomoci. Sliby a smlouvy se mají dodržovat a plnit.**
- **Soudům pak NOZ ukládá rozhodovat předvídatelně, v souladu s dřívějšími rozhodnutími, a postupovat v souladu s principem spravedlnosti.**

Mgr. Stanislav Servus, LL.M.,
advokát

Mgr. Michal Vrajík

[Dvořák Hager & Partners, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Oasis Florenc
Pobřežní 12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
Fax: +420 255 706 550
e-mail: praha@dhplegal.com

[1] Důvodová zpráva k NOZ. [online]. [cit. 2012-11-21]. Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#), s. 18.

[2] Tamtéž s. 21.

Další články:

- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)